

РЕШЕНИЕ

№ 3912

гр. София, 13.06.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, XVIII КАСАЦИОНЕН СЪСТАВ, в публично заседание на 13.05.2022 г. в следния състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Милена Славейкова

ЧЛЕНОВЕ: Даниела Гунева

Мария Бойкинова

при участието на секретаря Грета Грозданова и при участието на прокурора Моника Малинова, като разгледа дело номер **1750** по описа за **2022** година докладвано от съдия Мария Бойкинова, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.208 и следващите от Административнопроцесуалния кодекс (АПК), във връзка с чл.285, ал.1 от Закон за изпълнени на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС).

Образувано е по две касационни жалби срещу Решение № 7218/01.12.2021 г., постановено по адм. д. 7478/2021 г. по описа на Административен съд София-град. С решението Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" [населено място] е осъдена да заплати на И. Г. К., ЕГН [ЕГН], по иск с пр. осн. чл. 284 от ЗИНЗС вр. с чл. 1, ал.1 от ЗОДОВ, сумата от 900 (деветстотин) лева, представляваща обезщетение за неимуществени вреди в резултат на неосигурена достатъчно жилищна площ в затвора за периода от 11.04.2019 г. до 29.7.2021 г. и е отхвърлен искът за горницата над присъдената сума до пълния предявен размер от 8 000 лева, за периода от 20.03.2019 г. до 10.04.2021 г.

Първата касационна жалба е подадена от Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" [населено място] срещу решението в частта, с която е осъдена да заплати на ищеца сумата от 900 лева. В жалбата се излагат доводи за незаконосъобразност на решението, като постановено при неправилно приложение на материалния закон, допуснати съществени нарушения на процесуалните правила и необоснованост. Твърди се, че първоинстанционният съд в нарушение на процесуалните правила не е указал и разпределил доказателствената тежест на страните по предявения иск с

правно основание чл.1, ал.1 ЗОДОВ. В жалбата се оспорва извода на съда, че чистата площ на затворническата килия, която ползва едно лице в затвора трябва да е 4 кв.м. след приспадане на мебелите и санитарния възел. Счита, че в подкрепа на този извод, съдът не е изложил мотиви. Сочи се, че съдът неправилно е съобразил фактическата обстановка и установените по делото обстоятелства, поради което е стигнал до погрешни правни изводи. В жалбата процесуалния представител на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" [населено място] се позовава на решението на ЕСПЧ по делото „М. срещу Х.“, според което от общата площ на затворническата килия следва да се приспадне само санитарния възел, но не и мебелите. По горните съображения счита решението в обжалваната част за неправилно, тъй като съдът необосновано е определил площта на килията и съответно преценил, че е налице бездействие от страна на ответника, в резултат на което ищецът е претърпял неимуществени вреди. Иска отмяна на решението в обжалваната част и претендира юрисконсултско възнаграждение.

С втората касационна жалба подадена от И. Г. К. се оспорва решението в частта, с която предявения иск от него иск е отхвърлен за сума над 900 лева до претендираната претенция от 8 000 лева и за периода от 20.03. 2019 г. до 10.04.2021 г. Счита решението в обжалваната част за неправилно, като постановено при нарушаване на процесуалните правила, тъй като първоинстанционният съд не се е произнесъл по всички предявени от него искове. Сочи се, че в допълнение към исковата молба, ищецът е обосновал претенцията си за неимуществени вреди и на основание предоставяната му лоша храна и в малки количества, непредоставянето на медицинска помощ и медицинско обслужване, както и не разрешаването от страна на ответника за доставки на колети от близките му хора. Излага съображения, че съдът като е разгледал иска само на посоченото основание, недостатъчна площ на килията, е присъдил твърде ниско обезщетение за претърпените вреди, болки и страдания. Иска от съда да се уважи касационната жалба, като претендира и за направените по делото разноски за адвокатско възнаграждение и съдебни такси.

Прокурорът от Софийска градска прокуратура дава заключение за неоснователност на касационните жалби.

Административен съд – София - град, XVIII касационен състав като прецени събраните по делото доказателства, доводите и възраженията на страните и в рамките на касационната проверка, извършена съгласно чл. 218 АПК, приема за установено от фактическа и правна страна следното:

Касационните жалби са процесуално допустими, подадени от надлежни страни, в законоустановения срок. Разгледани по същество, жалбата на ГД "Изпълнение на наказанията" [населено място] е основателна, а на И. Г. К. - неоснователна.

Производството пред Административен съд София-град е образувано по иск от И. Г. К., изтърпяващ наказание в затвора [населено място], срещу ГД "Изпълнение на наказанията" [населено място] за присъждане на обезщетение за неимуществени вреди в общ размер на 8000 лева за периода от 20.03.2019 г. - 29.7.2021 г. Фактическите основания, въз основа на които се претендира обезщетението са недостатъчна жилищна площ в затворническите килии, което го е поставило в унизителни човешки условия на живот, несъвместими с човешкото достойнство.

С обжалваното решение съдът е уважил частично исковата претенция в размер от 900 лева и е отхвърлил иска до пълния предявен размер от 8 000 лева. За да постанови този резултат, съдът е приел, че при съвкупна преценка на всички установени факти, в

нарушение на ЗИНЗС, който изрично предвижда минимална жилищна площ от 4 кв.м., на ищеца не е осигурено достатъчно лично пространство в килиите, в които е пребивавал, което обективно води до извод за унижително към човека отношение, доколкото неминуемо се отразява на човешкото достойнство.

По отношение на жилищната площ съдът е приел, че стандартът от 4 кв.м не е достигнат, тъй като при параметри на килиите от 19.45 кв.м. и 18.48 кв.м. и след приспадане от общата площ на обзавеждането и тоалетната общо 4.38 кв.м, разделена площта на четири /броя на настанените в помещенията лица/ се получава около 3.77 кв.м. и 3.53 кв.м. чиста жилищна площ на един лишен от свобода. Съдът се е позовал на §167 от Пилотното решение на ЕСПЧ от 27.01.2015 г. за условията в българските затвори по делото „Н. и други срещу България“, според което всяко задържано лице трябва да има индивидуално място за спане и най-малко три квадратни метра жилищна площ, като пренаселеността е толкова тежка, че сама по себе си, независимо от други фактори води до нарушение на чл. 3 от ЕКПЧ, когато затворниците имат по-малко от три квадратни метра жилищна площ. По отношение на настъпилите вреди съдът също се позовал на горепосоченото пилотно решение на ЕСПЧ, съгласно което не е необходимо да се доказват настъпилите вреди при наличието на нечовешки и унижителни условия на живот в арестите. Изложеното е мотивирало съда да обоснове извод за частична основателност на иска, като е посочено, че обезщетението е съобразено с факта, че намалената жилищна площ не е фрапиращо по-ниска от определената в закона, както и че за кратки периоди от исковия период в килиите са били по трима души. Въз основа на горните данни и в хипотезата на чл.284, ал.5 от ЗИНЗС, съгласно която настъпването на неимуществени вреди се предполага до доказване на противното, за исковия период от 11.04.2019 г. до 29.07.2021 г. съдът е определил обезщетение по справедливост в размер на 900 лева.

По първата жалба на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" [населено място] срещу решението в частта, с която е осъдена да заплати на ищеца сумата от 900 лева, настоящият съдебен състав намира същата основателна по следните съображения:

Съдът правилно е изяснил фактичката обстановка по делото, събрал е относимите за спора доказателства, но неправилно въз основа на тях е определил размера на чистата жилищна площ, в резултат на което е достигнал до грешен правен извод за частичната основателност на предявения иск.

Държавата е отговорна за условията, при които осъдените и задържаните под стража изтърпяват наказанието, респективно мярката, поради което има задължението да спазва забраната по чл. 3, ал. 1 ЗИНЗС, тези лица да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение, която е в синхрон с тази по чл. 3 ЕКПЧ. Съгласно чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС за нарушение на тази забрана се смята и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност.

Ангажирането на отговорността на държавата по иск с правно основание чл. 284, ал. 1 ЗИНЗС предполага едновременно да бъдат установени следните материалноправни предпоставки: 1. условия на задържане на ищеца, които са в нарушение на чл. 3 ЗИНЗС и 2. настъпила неимуществена вреда в правната сфера на ищеца в резултат на нарушението, която се предполага до доказване на противното по силата на оборимата презумпция, въведена с чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС. Отговорността на държавата

се ангажира при доказано жестоко, нечовешко или унижително отношение (чл. 3, ал. 1 ЗИНЗС), както и при поставянето на лицата в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието "лишаване от свобода" или "задържането под стража", едно от които е и липсата на достатъчно жилищна площ.

Настоящият съдебен състав счита за основателно възражението на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" [населено място] относно метода на определяне на чистата жилищна площ, която следва да е на разположение на лицата в килиите. Действително в § 166 от пилотното решение на ЕСПЧ е коментирано, че при оценката на личното пространство трябва да се вземе в предвид и пространството, което е заето от мебелите и обзавеждането на килията, което обаче противно на извода на първоинстанционния съд не означава автоматично и чисто математически площта на мебелите да се приспадне от общата площ на помещението. Настоящият състав намира, че в случая при преценката дали е допуснато нарушение на чл.3 ЕКПЧ следва да вземе предвид и изведените по приложението на разпоредбата правни положения по делото „М. против Х.“, Решение от 20 октомври 2016г. на Голямата камера на Съда по правата на човека, А.. №7334/13, [GC], 2016, което решение е постановено след пилотното за България решение по делото „Н. и други срещу България“. В цитираното по-горе решение на ЕСПЧ е прието, че съгласно член 3 от ЕКПЧ, съдът не може да определи веднъж завинаги определен брой квадратни метри, които трябва да бъдат осигурени на един лишен от свобода, с цел съобразяване с Конвенцията, тъй като редица други важни фактори, като: продължителността на задържането, възможностите за упражнения на открито; физическото и психическо състояние на задържаня, играят важна роля при преценката на това дали условията на задържане отговарят на гаранциите по член 3. (М., § 10). Също така се посочва, че крайната липса на пространство в затворническите килии натежава изключително като аспект, който трябва да бъде взет предвид, за да се установи дали оспорените условия на задържане са „унижителни“ по смисъла на член 3 от Конвенцията. Прието е че, когато личното пространство на задържаня падне под 3 кв. м. площ в килии с няколко настанени в затворите, се счита за толкова сериозно, че възниква презумпцията за нарушение на член 3 от Конвенцията. В същия смисъл е и §§123 и 232 от решението по делото „Н. и други срещу България“, според които ако затворниците имат на разположение по-малко от три квадратни метра жилищна площ, пренаселеността трябва да се счита за толкова тежка, че да доведе само по себе си, независимо от други фактори, до нарушение на чл. 3 от Конвенцията. В тежест на ответника е да обори тази презумпция, като докаже, че има фактори, които са в състояние да компенсират адекватно ограниченото разпределение на личното пространство (М., §§ 136-141). Според решението на ЕСПЧ по делото М. презумпция за нарушаване на чл.3 от Конвенцията възниква и когато килията е с площ в диапазона от 3 до 4 кв.м. лично пространство на затворник, като факторът площ остава важен в преценката на Съда за адекватността на условията на задържане, но при условие че факторът площ е съчетан с други аспекти на неподходящи материални условия на задържане.

В решението по делото М., §§ 127-128 съдът изяснява методологията за оценка на условията за задържане, съгласно която при изчисляване на минималното лично пространство, отредено на задържан в помещения за няколко души вътрешният санитарен възел не трябва да се брой в общата площ на килията. От друга страна обаче ЕСПЧ отчита, че в наличната площ в килията се включва и пространството заето от мебели. Ето защо, предвид §114 от решението по делото М. важното при тази

оценка е дали задържаните са имали възможност да се движат нормално в килията. ЕСПЧ в решението отчита и факта на обективните трудности, които изпитват жалбоподателите при събирането на доказателства, за да обосноват твърденията си за условията на задържане. В същото време това не ги освобождава от задължението да предоставят на съда подробна и непротиворечива информация за условията, от които се оплакват. При всички случаи тежестта на доказване е на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" [населено място], която има достъп до помещенията и информация за условията в тях и може да ангажира доказателства, с които да опровергае твърденията на ищеца.

В настоящия случай твърденията изложени в исковата молба на И. Г. К. са единствено за пренаселеност в килиите, в които е пребивавал по време на престоя в затвора в [населено място]. Оплакванията на ищеца се свеждат до липсата на лично пространство, в резултат на което не е имал къде да се съблече, без другите да го видят гол, както и че не е могъл да спи, тъй като всеки от настанените с него е гледал телевизия без слушалки, без нормална баня и тоалетна, принуждаван да търпи хора, с които е събран не по своя воля - наркомани и уроди. Не са наведени други доводи и оплаквания, които да са от значение за оценката на условията за задържане в съответствие с чл. 3 от Конвенцията.

От приложената справка на ръководителя на звеното за условията на живеене в килиите от 7- ма група, в които е пребивавал за процесния период ищецът, се установява, че във всяка килия има мивка, подвижен душ, тоалетна с площ от 1 кв.м. и прозорец за директна дневна светлина. На всеки лишен от свобода има осигурени дюшек, възглавница, метално легло и метално шкафче. В справката е посочено, че при четири настанени човека площта на мебелите е 3.38 кв. м.

От доказателствата по делото се установява, че килиите са с размери 18.45 кв. м. и 17.45 кв.м. без тоалетната, като на човек се пада чиста площ 4.61 кв.м. и 4.36 кв.м. при настанени четирима души, тоест не се установява по-малко от 3 кв.м. чиста жилищна площ. Дори и от площта на килиите да се извадят мебелите, чистата жилищна площ за всеки лишен от свобода се пада повече от 3 кв.м., а именно: 3.77 кв.м. и 3.53 кв.м.

Както по-горе се посочи, освен размерът на наличното пространство и други аспекти на физическото състояние на лицето също могат да са от значение за оценката на условията в помещенията в съответствие с чл. 3 от Конвенцията. Следователно дори и пренаселеността да не е толкова сериозна, че да представлява сама по себе си нарушение на чл. 3 от Конвенцията (какъвто е настоящият случай), тя все пак може да доведе до нарушение на тази разпоредба, ако се комбинира с други аспекти на условията в помещенията - като например липса на уединение при използване на тоалетната, лоша вентилация, липса на достъп на естествена светлина и свеж въздух, липса на подходящо отопление или липса на основна хигиена, тъй като това би могло да доведе до ниво на страдание, което да надвишава това, присъщо на целта на задържането. Както по-горе се посочи, в исковата молба не се съдържат оплаквания в тази насока.

Настоящият съдебен състав счита, че не е доказана първата предпоставка за ангажиране отговорността на държавата по предявения иск с правно основание чл. 284, ал. 1 ЗИНЗС, а именно: условия на задържане на ищеца, които да са в нарушение на чл. 3 ЗИНЗС.

Предвид гореизложеното касационната жалба на И. Г. К. се явява неоснователна. Настоящият състав не споделя доводите в жалбата, че първоинстанционният съд не се е произнесъл по всички основания на предявения от ищеца иск. Действително с допълнителна молба от 26.08.2021 г. ищецът е посочил, че основава претенцията си за обезщетение за неимуществени вреди в резултат на лошата храна и в малки количества, липсата на медицинска помощ и медицинско обслужване, както и не разрешаването от страна на ответника да доставки на колети от близките му хора. В съдебно заседание проведено на 25.11.2021 г. ищецът К. изрично е заявил, че поддържа иска само по отношение на претенцията си за неимуществени вреди от липсата на достатъчно жилищна площ на килията, в която е бил настанен в затвора в [населено място]. При това изрично изявление от страна на ищеца, правилно административният съд е определил предмета на делото. Това е така, защото основанието на което се претендират неимуществените вреди се формира от изложените фактически обстоятелства в исковата молба, които в случая се свеждат единствено до липсата на достатъчно площ в килиите.

По изложените съображения първоинстанционното решение в частта, с която е уважена исковата претенция в размер на 900 лева, следва да бъде отменено и оставено в сила в отхвърлителната му част над тази сума.

С оглед изхода на спора в полза на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ [населено място] следва да се присъдят разноски за юрисконсултско възнаграждение в размер на 80 лева.

Водим от горното и на основание чл.221, ал.2 АПК във връзка с чл.285, ал.1 ЗИНЗС, Административен съд–София град, X. касационен състав

РЕШИ:

ОТМЕНЯ Решение № 7218/01.12.2021 г., постановено по адм. д. № 7478/2021 г. по описа на Административен съд София-град, в частта с която Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" [населено място] е осъдена да заплати на И. Г. К., ЕГН [ЕГН], по иск с правно основание чл. 284 от ЗИНЗС вр. с чл. 1, ал.1 от ЗОДОВ, сумата от 900 (деветстотин) лева, представляваща обезщетение за неимуществени вреди за периода от 11.04.2019 г. до 29.7.2021 г. и вместо него ПОСТАНОВЯВА:

ОТХВЪРЛЯ предявения от И. Г. К., ЕГН [ЕГН], иск с правно основание чл. 284 от ЗИНЗС вр. с чл. 1, ал.1 от ЗОДОВ, за сумата от 900 (деветстотин) лева, представляваща обезщетение за неимуществени вреди за периода от 11.04.2019 г. до 29.7.2021 г.

ОСТАВЯ в сила Решение № 7218/01.12.2021 г., постановено по адм. д. № 7478/2021 г. по описа на Административен съд София-град в останалата част.

ОСЪЖДА И. Г. К., с ЕГН [ЕГН] да заплати на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ – С. сумата от 80 /осемдесет/ лева, представляваща юрисконсултско възнаграждение.

Решението е окончателно.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: 1

2.